

Agnieszka Dybowska*

Rozwój uczestnictwa polskiej młodzieży w lokalnym i regionalnym życiu publicznym i społecznym w kontekście rekomendacji Rady Europy

Development of the participation of Polish youth in local
and regional public and social life in the context
of a recommendation of the Council of Europe

STUDIA I ANALIZY

Słowa kluczowe: młodzież, uczestnictwo młodzieży, polityki publiczne dla młodzieży, aksjologia Rady Europy, rady młodzieżowe

Keywords: youth, youth participation, public policies for youth, axiology of the Council of Europe, youth councils

Abstrakt: Prawa człowieka, praworządność i demokracja to podstawowe zagadnienia, na których opiera się system aksjologiczny Rady Europy. Wszelkie działania Rady Europy są podporządkowane tej aksjologii i wpływają na proponowany kształt polityk publicznych w państwach, będących członkami organizacji. Opracowanie dotyczy konkretnej polityki, a mianowicie strategii dla młodzieży i jest efektem badań, które miały odpowiedzieć na pytanie, jaki wpływ mają rekomendacje Rady Europy na rozwój uczestnictwa młodych Polaków w życiu publicznym i społecznym na poziomie lokalnym i regionalnym. W czasie badań kluczowe znaczenie miała metoda analizy instytucjonalno-prawnej, za pomocą której analizowano akty prawne Rady Europy i Polski (zarówno prawnie obowiązujące, jak i „miękkiego prawa”), w szczególności dotyczące polityki młodzieżowej.

Abstract: Human rights, the rule of law and democracy are the basic issues on which the axiological system of the Council of Europe is based. All activities of the Council of Europe are subordinated to this axiology and influence the proposed shape of public

* ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3865-227X>, doktor nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji, adiunkt w Instytucie Nauk o Polityce i Administracji Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach. E-mail: agnieszka.dybowska@uph.edu.pl

policies in the states that are members of the organization. The study concerns a specific policy, namely the strategy for youth, and is the result of research aimed at answering the question of what influence recommendations of the Council of Europe have on the development of young Poles' participation in public and social life at the local and regional level. During the research, the method of institutional and legal analysis was of key importance, by means of which legal acts of the Council of Europe and Poland (both legally binding and "soft law") were analyzed, in particular those relating to youth policy.

Wprowadzenie

Rada Europy jest uważana za organizację, której zakres zainteresowań jest skoncentrowany na sferze ochrony praw człowieka¹. Nie można jednak zapominać, że Rada Europy prowadzi szeroko zakrojone działania także w obszarze promocji demokracji i praworządności². Prawa człowieka, praworządność i demokracja to podstawowe zagadnienia, na których opiera się system aksjologiczny Rady Europy. Pojawiają się one już w statucie organizacji, by szerzej zaistnieć w konwencjach i innych instrumentach prawnie wiążących i o charakterze „miękkiego prawa”. Wszelkie działania Rady Europy są podporządkowane tej aksjologii i wpływają na proponowany kształt polityk publicznych w państwach będących członkami organizacji.

Przykładem na to jest fakt, iż przez wiele lat ta organizacja rozwijała i rozwija nadal podejście do polityki młodzieżowej, łącząc praktykę z badaniami naukowymi. Rada Europy jest skutecznym animatorem dyskusji na temat młodzieży w krajach Europy. Dzięki licznym programom, które prowadzi oraz publikacjom upowszechnia ideę, że to właśnie młodzież jest przyszłością Europy. W stanowionym prawie i realizowanych programach Rada Europy przywiązuje dużą wagę do rozwoju uczestnictwa młodych ludzi w życiu publicznym i społecznym.

Za K. Gomólką należy powiedzieć, że uczestnictwo młodzieży ma różne oblicza. Może wyrażać się w działaniach młodych ludzi w sferze publicznej, we wszelkiego rodzaju radach młodzieżowych, zarządach organizacji, czynnym i biernym udziale w wyborach. Funkcjonuje w sferze społecznej poprzez działalność młodych ludzi w organizacjach pozarządowych, grupach społecznych, kampaniach, grupach wyznaniowych

¹ J. Jaskiernia, *Rada Europy jako „organizacja wartości”*, «Studia Politologiczne» 2010, vol. 17, s. 172 i n.

² A. Pacześniak, *Promocja demokracji i praworządności*, s. 1, <https://repozytorium.uni.wroc.pl/Content/59045/PDF/10> (15.09.2020).

itp. Według badaczki uczestnictwo jest także obecne w sferze indywidualnej, np. w zaangażowaniu w sprawy zdrowotne czy edukacyjne³. Ta trzecia forma proponowana przez K. Gomólkę nie jest jednak związana ze społecznościami lokalnymi czy regionalnymi.

Uczestnictwo odwołuje się do procesu współpodejmowania decyzji, które dotyczą jednostki i społeczności w jakiej jednostka żyje. Zgodnie z tym założeniem jest to fundamentalne prawo obywatela i zarazem jeden z wyznaczników demokracji⁴. A. Chodasz, P. Cykowski zwracają uwagę, iż szczegółowo kwestie wyrażania własnych poglądów przez osoby nieletnie reguluje Konwencja Praw Dziecka, a ten wymiar myślenia o partycypacji dotyczy prawa młodego człowieka do bycia wysłuchanym, ale także kształtuje postawy i umiejętności, które będą mu towarzyszyły w przyszłości⁵.

Możliwość uczestnictwa młodzieży w życiu publicznym i społecznym jest określone przez Organizacji Narodów Zjednoczonych jako prawo podstawowe. Żeby skutecznie uczestniczyć, młodzi ludzie muszą mieć odpowiednie narzędzia, takie jak informacja, edukacja i dostęp do ich praw obywatelskich⁶.

Rada Europy czerpie wzorce związane z polityką publiczną dla młodzieży, a więc także uczestnictwem, z aksjologii Organizacji Narodów Zjednoczonych. Polska przystąpiła do Rady Europy 26 listopada 1991 r. Było to wyrazem międzynarodowego uznania wobec zmian zachodzących w naszym kraju. W okresie początków transformacji ustrojowej i ekonomicznej przystąpienie Polski do Rady Europy stanowiło także ważny fakt polityczny. Wraz z inicjacją członkostwa w tej organizacji Polska przyjęła zobowiązania dalszej głębokiej przebudowy ustroju państwa, dostosowującej je do demokratycznych standardów, ale także uzyskała możliwość korzystania z szerokiej pomocy merytorycznej w realizacji tego celu. Przyjęcie Polski do Rady Europy można też uznać za pierwszy krok uczestnictwa RP w strukturach i instytucjach europejskich. Od tego czasu Polska jest zobowiązana do wdrażania ustaleń, jakie zapadają na forum tej organizacji, również tych o charakterze „soft law”. Należy

³ K. Gomółka, I. Borucińska, *Oblicza partycypacji obywatelskiej młodzieży*, Warszawa 2020, s. 11.

⁴ Zob. R.A. Hart, *Children's Participation. From Tokenism to Citizenship*, Fundusz Narodów Zjednoczonych na rzecz Dzieci, UNICEF 1992.

⁵ A. Chodasz, P. Cykowski, *Partycypacja młodzieży*, <http://www.dobrezycie.org/publikacje/partycypacja-mlodziezy> (2.11.2022).

⁶ *Youth participation*, <https://www.un.org/esa/socdev/documents/youth/fact-sheets/youth-participation.pdf> (2.11.2022).

pamiętać, iż w świetle art. 15b Statutu Rady Europy, Komitet Ministrów może prosić rządy państw członkowskich o informację, jak realizowane są zalecenia Komitetu Ministrów, również te, które mają związek z politykami publicznymi i rozwojem partycypacji obywatelskiej.

W tym miejscu pojawia się pytanie, na ile rekomendacje Rady Europy mają swoje miejsce w politykach publicznych wdrażanych w Polsce. Za J. Jaskiernią należy uznać, iż z teoretycznego punktu widzenia każde państwo jest suwerenne i może swobodnie kształtować swój system konstytucyjny i ustanawiać formę państwa i formę rządu, lecz rozwój stosunków międzynarodowych w XX i XXI w. przyniósł zjawisko internacjonalizacji wartości demokratycznych. Należy zgodzić się z tym, iż jest to w szczególności konsekwencja członkostwa państwa w organizacjach międzynarodowych, które reprezentują określone systemy aksjologiczne. Poszczególne kraje przyjmują pewne wzorce postępowania zgodne z międzynarodowymi standardami demokratycznymi, a celem realizacji tak rozumianych standardów jest doprowadzenie do tego, by współczesne społeczeństwa w jak najwyższym stopniu mogły korzystać z dorobku cywilizacyjnego w dziedzinie demokracji, praworządności i ochrony praw człowieka⁷. Idąc tym tokiem myślenia należy uznać, że standardy propagowane przez Radę Europy mają ścisły związek z wszelkimi działaniami państwa odnoszącymi się do sfery społeczno-obywatelskiej, a więc między innymi do polityk publicznych.

Publikacja dotyczy konkretnej polityki, a mianowicie strategii dla młodzieży. Zdefiniowanie grupy społecznej – młodzież – jest dyskusyjne, ale najnowsze europejskie badania nad młodzieżą pokazują, że należałoby określić granice wiekowe dla tej grupy społecznej od 13 do 30 lat⁸.

Artykuł jest efektem badań, które miały odpowiedzieć na pytanie, jaki wpływ mają rekomendacje Rady Europy na rozwój uczestnictwa młodych Polaków w życiu publicznym i społecznym na poziomie lokalnym i regionalnym. Spośród wszystkich poziomów (lokalnego, regionalnego, krajowego, europejskiego) zbadano problem w kontekście tych dwóch ze względu na to, że stanowią środowiska, w których młodzi ludzie mogą w sposób najpełniejszy być aktorami procesów demokratycznych.

W czasie badań kluczowe znaczenie miała metoda analizy instytucjonalno-prawnej, za pomocą której analizowano akty prawne Rady Europy

⁷ J. Jaskiernia, *Wpływ procesu internacjonalizacji wartości demokratycznych na system ustrojowy RP*, [w:] Ł. Danel, J. Kornaś (red.), *Dylematy polskiej demokracji*, Kraków 2012, s. 41.

⁸ A. Dybowska, *Europejskie polityki publiczne dla młodzieży – rys historyczny i perspektywy*, Siedlce 2022, s. 13.

i Polski (zarówno prawnie obowiązujące, jak i „miękkiego prawa”), w szczególności dotyczące polityki młodzieżowej.

Wpływ rekomendacji Rady Europy na rozwój uczestnictwa młodzieży w życiu publicznym i społecznym w Polsce

Jedną z polityk publicznych w krajach europejskich jest polityka młodzieżowa. W pierwszej połowie XX w., a w krajach tzw. bloku socjalistycznego dłużej, dotyczyła działalności organizacji młodzieżowych i wspomagania ich przez państwo. Takie postrzeganie tej polityki publicznej zmieniło się na skutek uchwalenia kompletu rekomendacji Zgromadzenia Ogólnego Organizacji Narodów Zjednoczonych z 1985 r., które stały się dla wielu krajów i organizacji impulsem do podjęcia prac nad narodowymi politykami dla młodzieży. W ślad za ONZ poszła Rada Europy i można stwierdzić, że strategie państw europejskich wobec młodzieży inspirowane są Rezolucją 98 (6) Rady Europy⁹. Zainteresowanie Unii Europejskiej polityką publiczną dla młodzieży wynika natomiast z Traktatu z Maastricht, który ustanowił polityki wspólnotowe w sześciu nowych dziedzinach, takich jak sieci transeuropejskie, polityka przemysłowa, ochrona konsumenta, edukacja i kształcenie zawodowe, młodzież, kultura¹⁰.

Należy zaznaczyć, iż obecnie politykę publiczną dla młodzieży uważa się za międzyresortową, zintegrowaną politykę wobec młodych ludzi, która ma ścisły związek z ich potrzebami. Celem polityki młodzieżowej jest tworzenie warunków dla kształcenia się formalnego i nieformalnego, stwarzanie optymalnych warunków bytowych dla młodych ludzi a także umożliwianie im uczestnictwa w życiu publicznym, partycypacji w życiu społecznym, kulturalnym na równi z innymi grupami społecznymi. Istotnym celem jest także wyrównywanie szans na starcie w dorosłe życie¹¹. Można powiedzieć, iż rozwój uczestnictwa młodzieży odgrywa rolę fundamentalną w stosunku do pozostałych celów.

Rada Europy jest prekursorką działań w zakresie polityk publicznych dla młodzieży na kontynencie europejskim. W tym zakresie, obecnie

⁹ Resolution (98) 6 on the youth policy of the Council of Europe (adopted by the Committee of Ministers on 16 April 1998, at the 628th meeting of the Ministers' Deputies).

¹⁰ Traktat o Unii Europejskiej, Dz.U. C 191 z 29.07.1992.

¹¹ *Exploring the European youth mosaic – The social situation of young people in Europe*, http://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Publications/2002_Exploring_European_Youth_Mosaic_en.pdf (15.09.2022).

w sposób sformalizowany, współpracuje z Komisją Europejską¹² oraz innymi instytucjami międzynarodowymi. Rozwój polityki młodzieżowej jest integralną częścią misji Rady Europy¹³, a podejście do spraw polityki młodzieżowej w ostatnich latach bardzo się rozwinęło¹⁴. Organizacja, w aspekcie tej polityki publicznej, stawia przed sobą dwa główne cele. Pierwszym z nich jest rozwinięcie i wypromowanie modelu polityki publicznej dla młodzieży, który jest oparty na poszanowaniu powszechnych zasad, wartości różnorodności (politycznej, ekonomicznej i społecznej), historycznym kontekście i tradycjach kulturalnych różnych państw członków. Jako drugi cel uznaje się poszukiwanie sposobów na zapewnienie jakości i efektywności w stosowaniu tej polityki.

Jednym z istotnych aspektów polityki publicznej dla młodzieży jest inspirowanie rozwoju uczestnictwa młodych ludzi w życiu publicznym i społecznym. Uczestnictwo jest podstawowym elementem obywatelstwa w demokratycznym społeczeństwie i demokratycznej Europie. Uczestnictwo młodzieży nie jest celem samym w sobie, ale środkiem do osiągnięcia pozytywnych zmian w życiu młodych ludzi i budowania lepszego społeczeństwa¹⁵.

Mówiąc o aksjologii Rady Europy należy podkreślić, że bazowymi aktami prawnymi do kreowania polityki młodzieżowej są – *Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności* oraz *Europejska Karta Socjalna*. Dokumenty, które są wydawane w Radzie Europy i dotyczą polityki młodzieżowej należy uznać za akty „miękkiego prawa”. Na przestrzeni lat podejmowano próby ustanowienia „prawa twardego”. Przykładem na to może być fakt uchwalenia 11 maja 2000 r. w Strasburgu *Konwencji o promocji długoterminowego ponadnarodowego wolontariatu dla młodzieży*¹⁶. Ten akt prawny dotyczył osób w wieku 18–25 lat pragnących wykonywać

¹² A.M. Șerban, T. Barber, *Insights into Youth Policy Governance*, Council of Europe, European Commission, Strasbourg 2018, s. 14.

¹³ *Young people at the Heart of Europe – A decade of the European Youth Centre Budapest* (2006), http://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Publications/Young_people_heart_Europe_en.pdf (12.09.2022).

¹⁴ *The history of youth work in Europe* Vol. 1. *Relevance for today's youth work policy* Publication of the Partnership between the Council of Europe and the European Commission in the field of Youth, <http://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/knowledge-books> (12.09.2022).

¹⁵ *Uczestnictwo młodzieży*, https://www-coe-int.translate.google/en/web/youth/youth-participation?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=pl&_x_tr_hl=pl&_x_tr_pto=sc (31.10.2022).

¹⁶ European Convention on the Promotion of a Transnational Long-Term Voluntary Service for Young People, Preambuła, Strasbourg, 11.05.2000, <https://rm.coe.int/1680080620> (15.09.2022).

wolontariat za granicą przez okres od 3 do 12 miesięcy, a jego celem było uregulowanie problemów związanych z prawami i obowiązkami wolontariuszy i zaangażowanych partnerów, a także organizacji wysyłających i przyjmujących (szkolenia, ubezpieczenie społeczne, zakwaterowanie, urlop i kieszonkowe). Zgodnie z tą konwencją przewidywano wydanie certyfikatu uznającego umiejętności nabyte przez wolontariusza w drodze nieformalnego kształcenia. Jednak *Konwencję o promocji długoterminowego ponadnarodowego wolontariatu dla młodzieży* podpisały jedynie takie kraje, jak Armenia, Azerbejdżan, Belgia, Francja, Luksemburg, San Marino, Turcja, Wielka Brytania, a ratyfikował tylko Luksemburg w 2007 r. Ostatecznie ten akt prawa nie wszedł w życie¹⁷. Po kilku latach kwestie wolontariatu zostały uregulowane przez przepisy Unii Europejskiej. Środowiska młodzieżowe odczuwają jednak niedosyt, że pewne kwestie dotyczące polityk publicznych Rady Europy dla młodzieży nie są usankcjonowane przez tzw. „twarde prawo”.

W czasie II Szczytu Młodzieży Rady Europy, który odbył się w Warszawie jego uczestnicy postulowali, aby stworzyć warunki do opracowania konwencji, dotyczącej polityk na rzecz młodzieży, które gwarantowałyby młodym ludziom możliwość aktywnego udziału w życiu politycznym i społecznym, a w deklaracji końcowej II Szczytu Młodzieży w Warszawie przekazanej głowom państw 17 maja 2005 r. uczestnicy zaapelowali o uznanie uczestnictwa młodzieży za zasadniczy warunek zwiększenia uczestnictwa Europejczyków w życiu publicznym. Jak wynika z treści deklaracji, uczestnicy szczytu apelowali, aby podjąć również następujące kwestie:

- we współpracy z młodzieżą promować wdrażanie krajowych polityk publicznych dla młodzieży, przygotowanych w oparciu o wyniki prac Rady Europy;
- promować model współpracy instytucjonalnej zapewniający wszechstronne podejście do polityk na rzecz młodzieży – jako wkład w umacnianie relacji między Radą Europy a Unią Europejską;
- uznawać potencjał, jaki tkwi w młodzieżowych organizacjach pozarządowych oraz Europejskim Forum Młodzieży, zapewniając im możliwość rozwoju i udział w życiu społeczeństwa obywatelskiego¹⁸.

Regulacje te wskazują na zainteresowanie młodych ludzi rozwojem polityk publicznych, których będą adresatami na poziomie krajowym

¹⁷ A. Dybowska, *Europejskie polityki publiczne...*, s. 30.

¹⁸ Deklaracja Końcowa 2. Europejskiego Szczytu Młodzieży, Warszawa, 15–16 maja 2005 r., https://www.coe.int/t/dcr/summit/youth_decl_PL.asp? (2.11.2022).

i europejskim. Uwaga uczestników Szczytu została także skierowana na organizacje pozarządowe, zarówno te skupiające młodzież, jak i te które działają na rzecz młodzieży.

Od czasu tego wydarzenia minęło prawie 20 lat, a postulat uchwalenia konwencji dotyczącej młodzieży pozostaje w sferze życzeń środowisk związanych z europejską polityką publiczną dla młodzieży. Jest on między innymi tematem dyskusji prowadzonych przez European Youth Forum¹⁹. Organizacje związane z młodzieżą dostrzegają brak usankcjonowania działań na rzecz tej grupy społecznej poprzez akty „twardego prawa” i jednocześnie wskazują, że w kwestii działań dla dzieci istnieje szereg konwencji, na czele z *Konwencją o prawach dziecka*, przyjętą przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.

Jeśli zaś chodzi o „miękkie prawo” Rady Europy w odniesieniu do polityki młodzieżowej, do najważniejszych aktów należą uchwały Komitetu Ministrów. Najstarsza z tych uchwał, przyjęta przez Komitet Ministrów w dniu 16 kwietnia 1998 r. na 628. posiedzeniu zastępców ministrów, zapoczątkowała politykę młodzieżową Rady Europy.

Analiza uchwały pokazuje, że dokument ten zdefiniował takie cele polityki młodzieżowej jak: pomoc młodym ludziom, w szczególnie niekorzystnej sytuacji i wspieranie młodych ludzi w znalezieniu sposobu realizacji własnych aspiracji. Wyeksponowano w niej także konieczność wzmocnienia społeczeństwa obywatelskiego w Europie poprzez wspieranie szkoleń w tym zakresie, szczególnie w nieformalnym kontekście edukacyjnym oraz wspieranie rozwoju polityki młodzieżowej w Europie i poszukiwanie sposobów promowania mobilności młodzieży. Szczególnie należałoby podkreślić, iż ta uchwała, jako cel działań państw członkowskich wskazała także zachęcanie młodzieży do uczestnictwa w życiu społeczeństwa obywatelskiego²⁰.

Innymi aktami „miękkiego prawa” Rady Europy w dziedzinie młodzieży są zalecenia Komitetu Ministrów. Poniższa tabela prezentuje zalecenia w zakresie uczestnictwa młodzieży w życiu publicznym i społecznym od najnowszych po pierwsze dokumenty upowszechniające ten aspekt polityki publicznej dla młodzieży.

¹⁹ European Youth Forum (Europejskie Forum Młodzieży) – europejska organizacja międzynarodowa, która została założona w 1996 roku. Jest platformą i grupą rzeczniczą krajowych rad młodzieży i międzynarodowych pozarządowych organizacji młodzieżowych w Europie.

²⁰ Resolution (98) 6 on the youth policy of the Council of Europe...; Traktat o Unii Europejskiej, Dz.U. C 191 z 29.7.1992.

Tabela 1. Zalecenia Komitetu Ministrów Rady Europy odpowiedzialnych za sprawy młodzieży

Tytuł dokumentu	Data uchwalenia	Zalecenia szczegółowe
Zalecenie (2006) 14 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie obywatelstwa i uczestnictwa młodych ludzi w życiu publicznym.	25 października 2006 r.	Rządy państw powinny wspierać wszelkie formy uczestnictwa młodych ludzi w życiu publicznym, tak aby uzyskiwali oni potrzebne im informacje i jednocześnie mogli wpływać na krajową politykę dla młodzieży.
Zalecenie (2004) 13 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie udziału młodych ludzi w życiu lokalnym i regionalnym wraz z załącznikiem. – Zmieniona Europejska Karta o udziale młodzieży w życiu lokalnym i regionalnym.	17 listopada 2004 r.	Udział młodych ludzi w życiu lokalnym i regionalnym musi stanowić część polityki globalnej uczestnictwa obywateli w życiu publicznym. Wszystkie polityki sektorowe powinny mieć odniesienie do spraw młodzieży. Szczególną uwagę należy zwrócić na wspieranie udziału w lokalnym i regionalnym życiu młodzieży z mniej uprzywilejowanych warstw społeczeństwa i grup – etnicznych, mniejszości narodowych, mniejszości społecznych, seksualnych, kulturowych, religijnych i językowych.
Zalecenie (97) 3 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w zakresie uczestnictwa młodzieży i społeczeństwa obywatelskiego na przyszłość.	4 lutego 1997 r.	Rządy państw członkowskich powinny wspierać wolontariat oraz współpracę młodzieży w krajach Europy Środkowej i Europy Wschodniej a – także edukację dla demokracji.
Zalecenie (94) 4 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie promowania wolontariatu.	24 maja 1994 r.	Rządy państw członkowskich powinny: wspierać wolontariat ze względu na jego aspekty edukacyjne i jego znaczenie dla społeczeństwa; dążyć, w ramach odpowiednich przepisów prawnych do ograniczenia przeszkód do swobodnego poruszania się młodych wolontariuszy, szczególnie z krajów Europy Środkowej i Wschodniej; zapewnić odpowiednie wsparcie finansowe; zachęcać do zwiększonej współpracy między Unią Europejską a Radą Europy.

Źródło: opracowanie własne²¹.

²¹ A. Dybowska, *Europejskie polityki publiczne...*, s. 37.

W odniesieniu do „miękkiego prawa” Rady Europy, które miało być impulsem dla narodowych strategii działań na rzecz młodzieży, trzeba także przywołać *Znowelizowaną europejską kartę uczestnictwa młodych ludzi w życiu lokalnym i regionalnym*²² uchwaloną przez Kongres Władz Lokalnych i Regionalnych Europy. Karta podejmuje temat uczestnictwa młodzieży w życiu publicznym i społecznym. To uczestnictwo to podstawa dla zrównoważonego rozwoju regionów i społeczności lokalnych. Powinno ono opierać się na otwartym dialogu, partnerstwie oraz włączaniu młodzieży w procesy decyzyjne i dążyć do tego, by młodzi ludzie stali się czynnymi uczestnikami demokratycznej wspólnoty i mieli na nią rzeczywisty wpływ.

Założenia, na podstawie których, powstała *Znowelizowana karta* zostały określone podczas dwóch konferencji na temat polityki publicznej dla młodzieży, zorganizowanych przez stałą Konferencję Kongresu Władz Lokalnych i Regionalnych Europy. Pierwsza z nich miała miejsce w Lozannie w czerwcu 1988 r., a kolejna w Langollen we wrześniu 1991 r. Niedługo potem, w marcu 1992 r., stała Konferencja przyjęła Uchwałę nr 237 i jej artykuł nr 22 o przyjęciu *Karty*.

Na początku obecnego wieku Polska odegrała ważną rolę w upowszechnianiu idei zawartych w *Karcie*, bowiem z okazji obchodów 10. rocznicy istnienia *Europejskiej karty uczestnictwa młodych ludzi w życiu lokalnym i regionalnym*, pod patronatem Kongresu Władz Lokalnych i Regionalnych Europy, zorganizowano w Krakowie w dniach 7 i 8 marca 2002 r. konferencję pod tytułem „Młodzi, aktorami w ich miastach i ich regionach”. W czasie konferencji dokonano oceny postępów w dziedzinie rozwoju uczestnictwa młodych, od czasu uchwalenia *Karty* oraz dyskutowano na temat sposobów wspomagania dalszego rozwoju uczestnictwa młodych ludzi w życiu lokalnym i regionalnym. Uczestnicy konferencji przyjęli „Deklarację Krakowską”. W deklaracji wyrażono stanowisko, iż młodzi są obywatelami gmin i regionów, w których mieszkają na takich samych zasadach, jak członkowie innych grup wiekowych. Z tego powodu muszą mieć dostęp do wszelkich form uczestnictwa w życiu publicznym i społecznym. Czynny udział Polski w tym przedsięwzięciu był przejawem zainteresowania aksjologią Rady Europy i jednocześnie popularyzacją idei zawartych w *Znowelizowanej Karcie*. Tym samym udział ten stał się silnym impulsem dla rozwoju polityki publicznej dla młodzieży,

²² *Znowelizowana Europejska Karta Uczestnictwa Młodych Ludzi w życiu Lokalnym i Regionalnym*, Kongres Władz Lokalnych i Regionalnych Europy, Strasbourg 2003, <https://rm.coe.int/16807038eb> (15.09.2022).

której fundamentem jest wspieranie uczestnictwa młodych ludzi w życiu społecznym i publicznym. Konferencja wniosła także wkład do projektu zintegrowanego Rady Europy „Efektywne instytucje demokratyczne”. Uczestnicy konferencji w Krakowie zaproponowali, aby Kongres Władz Lokalnych i Regionalnych Europy wyłonił ekspertów odpowiedzialnych za redagowanie propozycji do modyfikacji *Europejskiej karty uczestnictwa młodych ludzi w życiu lokalnym i regionalnym*. Uznali bowiem, że należy przystosować ją do wyzwań XXI wieku, związanych ze społeczeństwem opartym na wiedzy. To na skutek tych działań powstała *Znowelizowana Karta*.

Dokument w Preambule przedstawia idee uczestnictwa młodych ludzi w życiu lokalnym i regionalnym. Analiza tekstu prowadzi do wniosku, iż zgodnie z intencjami prawodawcy to rozwój uczestnictwa młodzieży w swoich rodzimych społecznościach prowadzi do demokratyzacji tych środowisk. Dokument składa się z trzech części. Pierwsza z nich przedstawia dyrektywy dla władz lokalnych i regionalnych, co do sposobów wdrażania polityk dotyczących młodych ludzi w różnych dziedzinach. Druga część zawiera oszacowanie środków finansowych, które pozwolą rozwinąć uczestnictwo młodzieży w życiu społecznym i publicznym. Część trzecia odnosi się do tematu powołania kadry instytucjonalnej, która wspierałaby uczestnictwo młodych.

Analiza treści *Znowelizowanej Karty* prowadzi do następujących wniosków. Dokument uwzględnia, iż udział młodych ludzi w życiu lokalnym i regionalnym musi się wpisać w ogólną politykę uczestnictwa obywateli w życiu publicznym, a wszystkie polityki sektorowe powinny mieć wymiar „młodzieżowy”. Zasady i różne formy uczestnictwa, które przewiduje Karta są skierowane do wszystkich młodych ludzi, bez jakiegokolwiek dyskryminacji. *Znowelizowana Karta* zaleca, aby władze lokalne i regionalne kładły szczególny nacisk na zorganizowaną działalność społeczno-kulturalną, jaką prowadzą organizacje młodzieżowe, ale także, różne grupy młodych ludzi utworzone *ad hoc*, a także domy kultury. Dostrzeżono, iż takie działania są jednym z filarów społecznej spójności w gminach lub regionach i otwierają możliwości uczestnictwa młodych w życiu publicznym i społecznym. Pomagają także we wprowadzaniu w życie polityk młodzieżowych, w dziedzinach sportowych, kulturalnych, rzemiosła, twórczości i innych, artystycznych form wyrazu, a także w działalności społecznej. Zgodnie ze *Znowelizowaną Kartą* władze lokalne i regionalne powinny wspierać stowarzyszenia w działaniach rozwijających aktywność publiczną młodych ludzi, a także stwarzać optymalne warunki w zakre-

sie polityki równości uczestnictwa kobiet i mężczyzn w życiu lokalnym i regionalnym.

Omawiany dokument odniósł się także do wielu istotnych spraw związanych z życiem młodych ludzi, takich jak polityka zatrudniania i walka z bezrobociem młodych, polityka urbanistyczna, mieszkaniowa, transportowa, problemy zdrowia młodzieży i kultura zdrowotna, polityka dostępu do kultury, polityka trwałego rozwoju i ochrony środowiska. W *Znowelizowanej Karcie* nie zabrakło również odniesienia do młodzieży z terenów wiejskich. Uznano, iż władze lokalne i regionalne powinny wziąć pod uwagę odmienną potrzebę młodych ludzi mieszkających na wsi i czuwać nad tym, by polityki edukacyjna, mieszkaniowa, zatrudnienia, transportu oraz innych sektorów, odpowiadały oczekiwaniom i szczególnym potrzebom młodych mieszkańców wsi.

Dokument podejmuje także temat walki z przemocą i postuluje, iż władze lokalne i regionalne powinny dołożyć starań w popieraniu praw człowieka i zastosować wszelkie środki w walce z dyskryminacją mniejszości (a szczególnie ich młodych członków), młodych osób upośledzonych i innych grup na tę dyskryminację narażonych. *Znowelizowana europejska karta uczestnictwa młodych ludzi w życiu lokalnym i regionalnym* wskazuje również na to, iż władze lokalne i regionalne powinny ułatwić młodym ludziom dostęp do potrzebnej wiedzy z zakresu prawa.

Analiza Znowelizowanej Karty wykazała także, że dokument zawiera wiele zaleceń w zakresie prowadzenia działań, które rozwijają uczestnictwo młodych ludzi w życiu społecznym i publicznym związanych z edukacją nieformalną. Zwrócono w nim także uwagę na fakt, że szkoła powinna być także miejscem, w którym młodzi ludzie mogą doświadczać czynnej demokracji i nie być tylko instytucją, w której młodzież poznaje jedynie program edukacyjny, ale również miejscem, gdzie w dużej mierze kształtuje swoje opinie i wizje życiowe. W związku z tym, jest istotne, aby młodzi zapoznawali się z uczestnictwem i demokracją w trakcie edukacji formalnej.

Władze lokalne i regionalne powinny zapewniać pomoc finansową i inną, jak np. sale zebraniowe, w celu umożliwienia młodym tworzenia szkolnych stowarzyszeń demokratycznych. Stowarzyszenia te powinny być niezależne i samodzielne. Powinny czuwać również nad tym, by wiedza obywatelska i polityczna była włączona do programu nauczania i zajmowała w nim należne miejsce. Ta nauka demokracji powinna być wsparta doświadczeniami międzynarodowi. W związku z tym władze lokalne i regionalne powinny zachęcać młodych ludzi i ich szkoły do

aktywnego udziału we współpracy międzynarodowej, jak również w sieciach europejskich. Powinny także wyrażać gotowość wsparcia finansowego w celu ułatwienia przyswajania języków obcych, prowadzenia wymiany międzykulturowej oraz wymiany doświadczeń²³.

Znowelizowana europejska karta uczestnictwa młodych ludzi w życiu lokalnym i regionalnym stała się impulsem dla wielu samorządów lokalnych i regionalnych w Polsce w zakresie kreowania polityki publicznej dla młodzieży. Fakt, że Deklaracja Krakowska została przyjęta w Polsce, również sprzyjał upowszechnieniu idei zawartych w *Znowelizowanej Karcie*. Tak więc rekomendacje Rady Europy przeniknęły do lokalnych i regionalnych środowisk młodzieżowych. Jeśli dodamy do tego doświadczenia, jakie zdobyli przedstawiciele samorządów, a także młodzi ludzie w związku z rozszerzającą się na przełomie wieków współpracą międzynarodową i internacjonalizacją edukacji oraz fakt promowania aksjologii Rady Europy przez sektor pozarządowy, można skonkludować, że powstały wówczas warunki do rozwoju różnych form uczestnictwa młodzieży w życiu społecznym i publicznym na poziomie regionalnym i lokalnym.

Rozwój form uczestnictwa polskiej młodzieży w życiu publicznym i społecznym na poziomie lokalnym i regionalnym

Uczestnictwo młodzieży w życiu publicznym i społecznym w Polsce na poziomie regionalnym badała Anna Kołomycew. Stwierdziła ona, że myślenie o polityce młodzieżowej jest dostrzegalne na poziomie regionalnym. Świadczą o tym przyjmowane rozwiązania organizacyjne i instytucjonalne, a także chęć współpracy samorządów regionalnych z młodzieżą. Według A. Kołomycew wdrażanie polityki młodzieżowej na poziomie regionalnym wymaga zmiany świadomości władz i tego, aby dostrzec rolę młodzieży dla regionu. Istotne jest według badaczki również stworzenie ram instytucjonalnych i organizacyjnych, które dadzą młodym ludziom możliwość faktycznego działania i angażowania się w sprawy publiczne²⁴.

Opinia ta jest bardzo trafna, gdyż aby realizować politykę młodzieżową potrzebne jest zainteresowanie dwóch stron – młodzieży i instytucji tworzących prawne uwarunkowania tej problematyki. O ile zaangażowanie młodych ludzi jest nieodłącznym aspektem ich rozwoju społecznego,

²³ A. Dybowska, *Europejskie polityki publiczne...*, s. 38.

²⁴ Zob. A. Kołomycew, *Formalno-organizacyjne uwarunkowania polityki młodzieżowej na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym*, «Polityka i Społeczeństwo» 2013, nr 4, s. 33 i n.

to współdziałanie drugiej strony bywa iluzoryczne. Taka sytuacja powoduje utratę chęci angażowania się, frustrację młodzieży i usuwanie się z życia publicznego. Może to skutkować późniejszymi biernymi postawami w przestrzeni publicznej. W związku z tym ważne jest podejście instytucji państwowych do polityki młodzieżowej i postrzeganie tego problemu w aspekcie strategicznym. Wymiana pokoleniowa w samorządzie jest przecież nieuchronna. Należy więc zadbać, żeby dziś młodzi ludzie mieli warunki do uczenia się zarządzania własnym regionem.

Kooperacja pomiędzy samorządami i młodzieżą powinna rozwijać się już na poziomie lokalnym. W Polsce lokalnie działają młodzieżowe rady gmin, powiatów, miast. Młodzieżowa rada gminy, miasta lub powiatu to powołana przez samorząd lokalny grupa młodych ludzi, wybranych przez swoich rówieśników w demokratycznych wyborach organizowanych np. w szkołach. Liczba młodzieżowych rad przez ostatnie lata stale wzrastała, chociaż możemy zaobserwować, iż okres epidemii Covid-19 spowodował regres ich działalności. O. Wyrzykowska i J. Zapolski-Downar wskazują na następujące liczby rad w wybranych latach²⁵.

Data	Liczba MR
2001	35
2017	408
2019	514
10.03.2020	361
23.06.2021	242

Dane te pokazują, że gdyby nie czynniki zewnętrzne, jakimi były epidemia i związana z nią izolacja, które zachwiały rozwojem w sferze społecznej, liczba rad młodzieżowych stale by wzrastała. W latach 2001 do 2019 wzrosła ona prawie piętnastokrotnie.

Pierwsza młodzieżowa rada została utworzona w Polsce w 1990 roku w Częstochowie, znacznie wcześniej niż powstały podstawy prawne dla jej utworzenia, bowiem dopiero w 2001 roku, wraz z nowelizacją ustaw samorządowych, do ustawy o samorządzie gminnym²⁶ wprowadzono art. 5b, który formalnie zezwala na utworzenie młodzieżowej rady gminy. Artykuł ten stanowił, iż gmina podejmuje działania na rzecz wspierania

²⁵ O. Wyrzykowska, J. Zapolski-Downar, *Młodzieżowa samorządność w Polsce. Analiza i dalsza perspektywa*, Dąbrówka 2021, s. 80.

²⁶ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Dz.U. z 1990 r. Nr 16, poz. 95 ze zm.

i upowszechniania idei samorządowej wśród mieszkańców gminy, w tym zwłaszcza wśród młodzieży i rada gminy na wniosek zainteresowanych środowisk może wyrazić zgodę na utworzenie młodzieżowej rady gminy. Młodzieżowa rada oprócz tego, że jest forum sprzyjającym rozwojowi uczestnictwa młodzieży to jeszcze, jak zauważa M. Brol, stanowi przestrzeń, dzięki której jednostka wdraża się do sposobu życia swojej grupy i społeczeństwa. Tak więc we wszystkich reprezentacjach młodzieży realizowana jest funkcja socjalizacyjna²⁷.

Należy jednak zauważyć, że w stanie prawnym z roku 2001, kwestie związane z funkcjonowaniem młodzieżowych rad przy jednostkach samorządu terytorialnego uwzględniono tylko w ustawie o samorządzie gminnym. Zabrakło regulacji prawnych dla działalności młodzieżowych rad przy samorządzie powiatowym czy przy samorządzie województwa. Inną kwestią jest to, iż przepisy zawężyły także zadania oraz kompetencje rad jedynie do funkcji organu konsultacyjnego. Ogólność przepisów art. 5b ustawy o samorządzie gminnym dawała z jednej strony szerokie możliwości ich interpretacji, a z drugiej zaś utrudniała młodzieżowym radom gmin realne reprezentowanie środowisk młodzieżowych przed organami gminy oraz podejmowanie wszelkich inicjatyw na rzecz społeczności lokalnej.

Podstawy prawne dawały możliwość powoływania jedynie rad gmin, ale chęć aktywnego działania w środowiskach młodzieżowych i rozwoju lokalnej aktywności przez samorządy, zainspirowane standardami upowszechnianymi przez Radę Europy, owocowały tworzeniem młodzieżowych rad powiatów i młodzieżowych sejmików województw. Ciała te powoływano do życia stosownymi uchwałami rad samorządowych²⁸.

Sytuacja prawna zmieniła się po nowelizacji prawa samorządowego. Sejm 20 kwietnia 2021 r. przyjął nowelizację ustawy o samorządzie gminnym, ustawy o samorządzie powiatowym oraz ustawy o samorządzie województwa. Nowelizacja przewiduje możliwość utworzenia młodzieżowych rad gminy i powiatu oraz młodzieżowego sejmiku województwa²⁹. Jak wynika z uzasadnienia do ustawy, cele przyjęcia nowych rozwiązań prawnych to głównie poszerzenie przestrzeni funkcjonowania młodzieżowych

²⁷ M. Brol, *Młodzieżowa rada gminy jako przykład uczestnictwa młodzieży w życiu społeczno-politycznym*, «*Studia Politicæ Universitatis Silesiensis*» 2013, Nr 10, s. 42.

²⁸ M. Wolanin, *Poszerzenie Kompetencji Młodzieżowych Rad i Sejmików Jednostek Samorządu Terytorialnego – Wnioski i Postulaty*, «*Veritas Iuris*» 2020, Nr 2, s. 1.

²⁹ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2021 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym, ustawy o samorządzie powiatowym, ustawy o samorządzie województwa oraz ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Dz.U. z 2021 r. poz. 1038 ze zm.

rad, ale także instytucjonalne wzmocnienie możliwości ich oddziaływania na lokalne społeczności³⁰.

Analiza obowiązujących przepisów pokazuje, iż młodzieżowa rada gminy może zostać utworzona na wniosek co najmniej jednej piątej ustawowego składu rady gminy bądź wójta gminy albo organizacji pozarządowych lub uczniów i studentów szkół oraz uczelni z terenu danej gminy. Rada posiada charakter konsultacyjno-doradczy, a także inicjatywę uchwałodawczą. Do jej zadań należy opiniowanie projektów uchwał dotyczących młodzieży, udział w opracowaniu działań strategicznych gminy na rzecz młodzieży i podejmowanie działań dla tej grupy społecznej. Młodzieżowe rady powiatu i młodzieżowe sejmiki województw dysponują podobnymi kompetencjami. Ponadto, w myśl przepisów jednostki samorządu terytorialnego muszą zapewniać młodzieżowym radom i sejmikom niezbędne wsparcie merytoryczne, techniczne oraz finansowe.

Nowe przepisy obligują organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego, które tworzą młodzieżową radę, do nadania jej statutu określającego szczegółowe reguły jej funkcjonowania, w tym między innymi zasady działania, tryb i kryteria wyboru jej członków, zasady wygaśnięcia mandatu i odwołania członka młodzieżowej rady, a również szczegółowe zasady zwrotu kosztów oraz zasady delegowania przedstawicieli młodzieżowej rady na zorganizowane wydarzenia.

Za K. Radzewicz należy stwierdzić, iż młodzieżowa rada jest instytucją, która pozwala na prowadzenie regularnego dialogu władzy lokalnej z młodymi ludźmi, a także stanowi przestrzeń do realizacji różnego rodzaju przedsięwzięć dla młodzieży w społeczności lokalnej. Aktywność młodzieżowej rady winna tworzyć pomost pomiędzy lokalnymi władzami i instytucjami publicznymi, a młodymi ludźmi w danym mieście. Powinna zatem ona pełnić funkcję konsultacyjną w dwojaki sposób: z jednej strony zbierać wśród młodych ludzi opinie, pomysły i problemy i przekazywać je do odpowiednich instytucji publicznych; z drugiej strony konsultować z młodymi ludźmi pomysły i działania władz lokalnych³¹.

³⁰ Uzasadnienie do ustawy Ustawa z dnia 20 kwietnia 2021 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym, ustawy o samorządzie powiatowym, ustawy o samorządzie województwa oraz ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, <http://www.zgwrp.pl/attachments/article/2107/4.01.uzasadnienie.pdf> (20.09.2022).

³¹ K. Radzewicz, *Analiza standardów wsparcia młodzieżowych rad w wybranych krajach Unii Europejskiej*, Warszawa 2009.

Przykładem prowadzenia takiego regularnego dialogu jest Młodzieżowa Rada m.st. Warszawy³², która działa od 2009 r. W jej skład wchodzi przedstawiciele poszczególnych młodzieżowych rad dzielnic (po dwie osoby) oraz dwóch przedstawicieli szkół specjalnych. Rada regularnie odbywa sesje, w czasie których uzgadnia wspólne stanowiska na temat działań zarządu miasta, a także podejmuje różnorodne działania i inicjuje dyskusje na aktualne tematy. Przykładem tego może być zorganizowana w maju 2022 roku dyskusja panelowa na temat – „Młodzież ukraińska – droga do Unii przez Polskę”, w czasie której rozmawiano o wizjach i pragnieniach młodzieży ukraińskiej związanych z akcesją. Warszawska Rada Młodzieży zainicjowała także powołanie Warszawskiego Rzecznika Praw Uczniowskich. Zadaniem rzecznika jest podnoszenie świadomości o przysługujących uczniom prawach, ale również rekomendowanie działań w konkretnych przypadkach, np. przejawów dyskryminacji. Przedstawiciele Młodzieżowej Rady m.st. Warszawy uczestniczą także w sesjach i debatach organizowanych przez Radę Miasta st. Warszawy.

Warszawska Rada Młodzieży nie ma własnego budżetu partycypacyjnego, ale popularyzuje wśród młodzieży korzystanie z budżetu obywatelskiego miasta Warszawy. Wynika to z faktu, że projekty do budżetu partycypacyjnego Warszawy mogą zgłaszać również osoby niepełnoletnie. W niektórych miastach w Polsce pojawiają się również próby proponowania budżetu obywatelskiego wyłącznie dla młodzieży. Przykładem może być taka inicjatywa w Tychach³³.

Mówiąc o rozwoju uczestnictwa młodzieży w życiu publicznym i społecznym nie można nie zauważyć wkładu, jaki w tym zakresie wnoszą organizacje pozarządowe. Tzw. „trzeci sektor” odgrywa coraz większą rolę w polskim systemie politycznym, pełniąc funkcję rzecznika potrzeb społecznych³⁴. Wiele organizacji pozarządowych w Polsce podejmuje działania związane z polityką młodzieżową. Przedsięwzięcia te mają najczęściej wymiar lokalny lub regionalny. Często są efektem wiedzy pozyskanej w czasie współpracy międzynarodowej. Mają one ważne znaczenie dla rozwoju krajowej polityki młodzieżowej. Organizacje pozarządowe przekazują również aksjologiczne wartości Rady Europy do społeczności młodzieżowych. Niektóre z nich robią to przy okazji prowadzenia róż-

³² Młodzieżowa Rada m.st. Warszawy, <https://um.warszawa.pl/waw/radawarszawy/mlo-dziejowa-rada-warszawy> (31.10.2022)

³³ Młodzieżowy budżet partycypacyjny, <https://razemtychy.pl/mlodziejowy-budzet-partycypacyjny-i-edycja/6-mlodziejowy-budzet-partycypacyjny> (31.10.2022).

³⁴ S.L. Stadniczeńko, *Trzeci sektor jako rzecznik potrzeb społecznych i praw człowieka*, «Periodyk Naukowy Akademii Polonijnej» 2012, nr 1, s. 69.

nych przedsięwzięć, inne zaś są bezpośrednio nastawione na wspomaganie rozwoju polityki młodzieżowej, a tym samym również działalności młodzieżowych rad.

Wnioski i rekomendacje

Rada Europy jest organizacją wartości. Propaguje praworządność, demokrację i prawa człowieka. Jest to organizacja określająca standardy, które w efekcie pomagają wypracować spójną europejską perspektywę prawną. Nie tworzy ona odrębnego porządku prawnego. Jej funkcją jest oddziaływanie na porządki krajowe przy użyciu instrumentów pośrednich, które są charakterystyczne dla prawa międzynarodowego i znajdują swoje odbicie w porządkach prawnych poszczególnych państw członkowskich dopiero po ich implementacji. Poprzez swoje organy wydaje również zalecenia i rezolucje, które są kierowane do państw członkowskich oraz nadają kierunek działań w sferze prawnej, administracyjnej i społecznej. „Twarde” i „miękkie prawo” rządów państw członkowskich staje się instrumentem proponującym konkretne rozwiązania nowopowstających wyzwań i problemów. Aksjologia Rady Europy inspirowała rozwój demokracji lokalnej i regionalnej. Są to modelowe rozwiązania funkcjonujące w obrębie tej części społeczności międzynarodowej. Rada Europy jest również organizacją pionierską w Europie w zakresie kreowania i wdrażania polityki publicznej dla młodzieży, w której istotne znaczenie odgrywa tworzenie warunków dla rozwoju uczestnictwa młodych ludzi w życiu publicznym i społecznym.

Polska jako członek tej organizacji jest aktywna w procesie tworzenia i wdrażania polityk publicznych dla młodzieży na poziomie lokalnym i regionalnym. *Znowelizowana europejska karta uczestnictwa młodych ludzi w życiu lokalnym i regionalnym* zaproponowała standardy tego działania. Zostały one wdrożone do praktyki między innymi poprzez tworzenie rad młodzieżowych przy jednostkach samorządu terytorialnego.

Polska aktywnie włączyła się w działania związane z tworzeniem *Znowelizowanej Karty*, co przełożyło się na zainteresowanie środowisk młodzieżowych i samorządowych. Powstało kilkaset młodzieżowych rad. Duży wkład w rozwój młodzieżowych form aktywności w życiu publicznym i społecznym ma w Polsce sektor pozarządowy. Swoje działania wspomagające prowadzi poprzez upowszechnianie wiedzy i organizowanie szkoleń, które dostarczają wszystkim zainteresowanym również umiejętności praktycznych.

Epidemia Covid-19 znacznie osłabiła liczebność młodzieżowych rad w całym kraju i siłę ich oddziaływania, ale obecnie można spodziewać się ich wzrostu zarówno w aspekcie liczebności jak i jakości działań. Świadczy o tym intensywność prac organizacji pozarządowych i samorządów, które upowszechniają idee tworzenia młodzieżowych rad, oferując wsparcie w procesie ich tworzenia. Warunkami ku temu są także znowelizowane przepisy o samorządzie gminnym, które stwarzają radom młodzieżowym lepsze możliwości funkcjonowania na wszystkich szczeblach samorządu i dają im większe kompetencje niż te, które wprowadzały przepisy prawne z roku 2001.

Należy uznać, iż rekomendacje Rady Europy poprzez proponowane programy oraz upowszechnianie takich dokumentów jak *Znowelizowana Europejska Karta Uczestnictwa Młodych Ludzi w życiu Lokalnym i Regionalnym* znacznie wpłynęły na rozwój uczestnictwa polskiej młodzieży w lokalnym i regionalnym życiu publicznym i społecznym. Młodzieżowe rady gmin, powiatów, dzielnic czy też na poziomie województwa stają się co raz bardziej powszechnym zjawiskiem. Umożliwia to pełniejszy rozwój demokracji w kraju. Kreatorzy polityk publicznych dla młodzieży powinni wykorzystywać chęć uczestnictwa młodzieży w życiu publicznym poprzez udział w pracach młodzieżowych rad.

Bibliografia

- Brol M., *Młodzieżowa rada gminy jako przykład uczestnictwa młodzieży w życiu społeczno-politycznym*, «Studia Politicae Universitatis Silesiensis» 2013, Nr 10.
- Dybowska A., *Europejskie polityki publiczne dla młodzieży – rys historyczny i perspektywy*, Siedlce 2022.
- Gomółka K., Borucińska I., *Oblicza partycypacji obywatelskiej młodzieży*, Warszawa 2020.
- Hart R.A., *Children's Participation. From Tokenism to Citizenship*, Fundusz Narodów Zjednoczonych na rzecz Dzieci, UNICEF 1992.
- Jaskiernia J., *Rada Europy jako „organizacja wartości”*, «Studia Politologiczne» 2010, vol. 17.
- Jaskiernia J., *Wpływ procesu internacjonalizacji wartości demokratycznych na system ustrojowy RP*, [w:] Ł. Danel, J. Kornaś (red.), *Dylematy polskiej demokracji*, Kraków 2012.
- Kołomycew A., *Formalno-organizacyjne uwarunkowania polityki młodzieżowej na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym*, «Polityka i Społeczeństwo» 2013, nr 4.
- Pacześniak A., *Promocja demokracji i praworządności*, s. 1, <https://repozytorium.uni.wroc.pl/Content/59045/PDF/10> (15.09.2020).
- Radzewicz K., *Analiza standardów wsparcia młodzieżowych rad w wybranych krajach Unii Europejskiej*, Warszawa 2009.
- Șerban A.M., Barber T., *Insights into Youth Policy Governance*, Council of Europe, European Commission, Strasbourg 2018.
- Wolanin M., *Poszerzenie Kompetencji Młodzieżowych Rad i Sejmików Jednostek Samorządu Terytorialnego – Wnioski i Postulaty*, «Veritas Iuris» 2020, Nr 2.

Stadniczeńko S.L., *Trzeci sektor jako rzecznik potrzeb społecznych i praw człowieka*, «Periodyk Naukowy Akademii Polonijnej» 2012, nr 1.

Wyrzykowska O., Zapolski-Downar J., *Młodzieżowa samorządność w Polsce. Analiza i dalsza perspektywa*, Dąbrówka 2021.